

Весела Кръстева

Практическа граматика

на съвременния български език

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА
И НАЦИОНАЛЕН АРХИВ

Кръстева
2009

© Весела Георгиева Кръстева, автор

© Издателска къща КРЪГОЗОР, дизайн на корицата

© Издателска къща КРЪГОЗОР, всички права запазени

София • 2009

ISBN 978-954-771-207-2

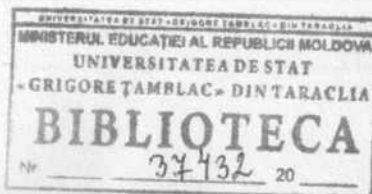
Весела Кръстева

Практическа граматика

на съвременния български език

КРЪГОЗОР

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР.....	7
НЯКОЛКО ДУМИ ЗА ГРАМАТИКАТА.....	9
ВИДОВЕ ГРАМАТИКА СПОРЕД ЦЕЛТА, ПРЕДМЕТА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО И МЕТОДИТЕ, КОИТО СЕ ПРИЛАГАТ.....	10
ГРАМАТИКИ НА НОВОБЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК, ИЗДАДЕНИ ПРЕДИ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ.....	10
УЗУС. НОРМА. КОДИФИКАЦИЯ.....	11
ОСНОВНИ ГРАМАТИЧНИ КАТЕГОРИИ.....	12
ФОНЕТИКА	15
ОСОБЕНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ФОНЕТИЧНА СИСТЕМА.....	18
ЗВУКОВЕ В СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК.....	19
ЗВУКОВИ ПРОМЕНИ ПРИ СЪГЛАСНИТЕ ЗВУКОВЕ.....	22
ЗВУКОВИ ПРОМЕНИ ПРИ ГЛАСНИТЕ ЗВУКОВЕ.....	30
УДАРЕНИЕ И ИНТОНАЦИЯ.....	34
СРИЧКА.....	37
ПРАВОГОВОР.....	38
ПРАВОПИС.....	42
МОРФОЛОГИЯ	44
ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА БЪЛГАРСКАТА МОРФОЛОГИЧНА СИСТЕМА.....	44
МОРФЕМА.....	47
ЧАСТИ НА РЕЧТА.....	48
СЪЩЕСТВИТЕЛНО ИМЕ.....	54
ПРИЛАГАТЕЛНО ИМЕ.....	77
ЧИСЛИТЕЛНО ИМЕ.....	87
МЕСТОИМЕННИЯ.....	89
ГЛАГОЛ.....	96
НАРЕЧИЕ.....	108
ПРЕДЛОГ.....	110
СЪЮЗ.....	112

ЧАСТИЦА.....	114
МЕЖДУМЕТИЕ.....	116
ПРИЧАСТИЯ.....	117
ДЕЕПРИЧАСТИЕ.....	122
ОТГЛАГОЛНИ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА.....	123
ИНФИНИТИВ.....	124
СИНТАКСИС.....	125
ВИДОВЕ ИЗРЕЧЕНИЯ ПО ЦЕЛ НА ОБЩУВАНЕ.....	125
ВИДОВЕ ИЗРЕЧЕНИЯ ПО СЪСТАВ. ПРОСТО ИЗРЕЧЕНИЕ.....	126
ВИДОВЕ ИЗРЕЧЕНИЯ ПО СЪСТАВ. СЛОЖНО ИЗРЕЧЕНИЕ.....	131
ЕДНОРОДНИ ЧАСТИ.....	136
ПРЯКА РЕЧ.....	138
НЕПРЯКА РЕЧ.....	141
ПОЛУПРЯКА РЕЧ.....	142
ПУНКТУАЦИЯ.....	142
ПРЕПИНАТЕЛНИ ЗНАЦИ.....	143
ТОЧКА.....	143
ВЪПРОСИТЕЛЕН ЗНАК.....	146
УДИВИТЕЛЕН ЗНАК.....	147
МНОГОТОЧИЕ.....	148
ЗАПЕТАЯ.....	149
ТОЧКА И ЗАПЕТАЯ.....	164
ТИРЕ.....	165
МАЛКО ТИРЕ.....	167
СКОБИ.....	168
КАВИЧКИ.....	169
ДВОЕТОЧИЕ.....	172
ЛЕКСИКОЛОГИЯ.....	174
ДУМАТА КАТО ОСНОВНА РЕЧНИКОВА ЕДИНИЦА.....	175
СЛОЖНИ ДУМИ.....	176
ПРОИЗХОД НА ДУМИТЕ.....	177
РЕЧНИКОВ СЪСТАВ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК.....	178
ЛЕКСИКАЛНО ЗНАЧЕНИЕ НА ДУМАТА.....	184
СИНОНИМИ.....	185
ОМОНИМИ.....	186
АНТОНИМИ.....	189
ПАРОНИМИ.....	191

ПРЕДГОВОР

„ПРАКТИЧЕСКА ГРАМАТИКА НА СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“ е предназначена за широк кръг читатели от всички възрасти, които искат да си припомнят позабравени граматични правила или да обогатят знанията си за българската граматична система. Предлаганата книга е улеснение както за учениците от всички образователни степени, на които им предстоят изпити (външно оценяване, матури, кандидатстване във ВУЗ), така и за по-големите – студентите, за учителите и родителите. Тя позволява лесно и бързо да се направят необходимите езикови справки. Основната ѝ цел е да бъде достъпна и ясна за всеки българин, изчистена от сложна терминология. Използвани са малък брой чужди термини, които са добили популярност, но те задължително следват българското название на граматичното понятие.

Езикът е динамична система, която непрекъснато се развива и усъвършенства. Затова е необходимо постоянна работа върху езиковата култура на подрастващите, особено на онези, които искат да продължат образованието си в по-висока образователна степен чрез полагане на изпит по български език. Ценен помощник в това отношение е предлаганата „ПРАКТИЧЕСКА ГРАМАТИКА НА СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“, която представя сбито и достъпно теоретичните сведения за понятията от задължителния минимум по *фонетика, морфология, синтаксис и лексикология*, както и най-новите промени в правописа и пунктуацията според нормативния „Нов правописен речник“, издаден от колектива на БАН и изд. „Хейзъл“, 2002 г. Трябва да уточним, че лексикологията по принцип не се отнася към дяловете на граматиката, но с оглед на по-пълното осмисляне на езиковите факти и закономерности е заделено място и на думата с нейните лексикални характеристики.

Българската граматична система е описана ясно и стегнато, а богатият илюстративен материал, който съдържа сентенции, пословици, художествени и медийни текстове, прави езиковия материал достъпен, полезен и интересен за читателя.

Д-р Весела Кръстева